

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

— **Л**еді? Вона підводить погляд і визирає з вікна карети. Ніч швидко огорнула все непроглядною чорнотою. Вона чекає, поки до неї звернуться.

Упродовж перших днів їхньої подорожі крізь зарості вологих покручених темно-зелених дерев Бретані її називали леді Росциль, іменем, яке причепилося до неї, коли вона була на батьківщині, і трималося аж до задушливого сірого моря. Вони безнапасно його перетнули, бо її батько, Крива Борода, відбив атаку норманів, які колись загрожували каналу. Хвилі, маленькі й щільні, як скручений пергамент, черкали корпус корабля.

Далі вони попрямували до берегів Британії — цього невеличкого варварського куточка, цього скелястого острова, який на мапах скидався на гнилий клопоть м'яса із відгризеними шматками. У їхній кареті змінилася кучерка, яка розмовляла химерною саксонською. Тож її ім'я невиразною саксонською буде «леді Розель»?

Британія. Спершу там росли дерева, та згодом вони проділилися, перетворившись на кущі, відтак на чагарі, а небо стало до нудоти безкраїм і сірим, як море, і ним, наче дим від далеких пожеж, снували грізні хмари. Тепер коням важко впоратися з нахилом дороги. Вона чує, але не бачить, як каміння вилітає з-під їхніх копит. Чує зтяжне, плавне шипіння вітру і розуміє, що то лише трава, трава й каміння,

і жодних дерев, які б захопили вітер, жодні гілки чи листя не заглушать цього звуку.

Саме так вона збагнула, що вони доїхали до Гламісу.

— Леді Росцилло? — служниця легенько штурхає її.

Ну от, скос. Тобто шотландська. Їй доведеться послугуватися мовою людей її чоловіка. Тепер і її людей.

— Так?

Навіть під вуаллю Гавіс Росциль бачить, як та тривожно супиться.

— Ви не промовили ані слова за останні декілька годин.

— Мені нічого сказати.

Але це не вся правда. Мовчання Росциль обгрунтоване. Ніч за вікном, неможливо нічого розгледіти, та вона може наслухати, хоча здебільшого чує лише відсутність будь-яких звуків. Пташки не співають, комахи не дзижчать, звірі не б'ються в підліску й не снують поміж корінням, лісоруби не рубають дубів, струмочки не дзюркотять кам'янистими річищами, і з листя не скрапує дощ, який випав минулої ночі.

Жодних звуків життя, і точно жодних звуків Бретані, єдино їй знайомих. Вона знає лише Гавіс та її насупленість.

— Герцог очікуватиме від вас листа після нашого прибуття. Коли приготування завершаться, — туманно каже Гавіс. Вона має пів дюжини звертань для леді такою ж кількістю мов, але чомусь так і не знайшла слова «весілля».

Росциль видається кумедною нездатність Гавіс вимовити слово саме тоді, коли вона прикидається нареченою. Росциль уперше почула цей план і подумала, що він таки дурний, а зараз він здається ще дурнішим: прикинутися служницею, а Гавіс буде нареченою. Росциль одягнена у приглушені кольори й жорстку, грудкувату вовну, а її волосся прикриває чепчик. Навпроти в кареті зап'ясток та шию Гавіс огортають перли. Її рукави схожі на роззявлені

роти, які тягнуться до самої долівки. Шлейф такий білий і щільний, ніби на нього намело кучугуру снігу. Майже непрозора вуаль укриває волосся Гавіс, блідий відтінок якого не такий, як треба.

Вони обидві — ровесниці, але Гавіс має кремезну, широкоплечу статуру норманки. Їхне маскування нікого не надурить, лише погляд на їхні тіні викрие обман. Так її майбутній чоловік свавільно використовує владу й перевіряє, чи герцог підіграватиме його примхливим вимогам. Проте вона припускала, можливо, більшу зловісність його мотиву: тан¹ Гламісу боїться змови на власних землях.

Так само як Росциль — подарунок танові за його союзництво, Гавіс подарували батькові Росциль, герцогові, за притримання кораблів тоді, коли він міг їх випустити. За його дозвіл норманам відступити з каналу з миром їхній вождь, Гастейн, запропонував герцогові одну з безлічі його непотрібних доньок.

Батько Росциль набагато благородніший за хамовитий піратський народ Гавіс. При дворі Кривої Бороди навіть доньки-байстрючки, як-от Росциль, можуть бути леді, якщо герцог вважає, що з них буде якась користь.

Але, як нещодавно дізналася Росциль, вона корисна батькові не вмінням розмовляти рідною бретонською, вільним володінням анжуйською і, завдяки Гавіс, дуже доброю норманською, а тепер і скос через потребу, хоча ці слова й дряпали задню стінку її горла. Вона корисна не здатністю запам'ятати обличчя кожного аристократа, який проминає двір Кривої Бороди, ім'я кожної повитухи, прислужника, постачальника, байстрюка, солдата і шматочки інформації про них, про їхні жорсткі, гострі дешиці жадоби, які

¹ Тан — дворянський титул у Середньовічній Шотландії. — Тут і далі прим. пер.

виблискують із них, немов кварц із пащі печери, тож коли герцог каже: *«До мене дійшли чутки про шпигунів у Наонеді, як мені виявити їхнє походження?»*, Росциль може відказати: *«В одного конюха анжуйська підозріло не має акценту. Він щось таїє з куховаркою за клуню»*. І тоді герцог може послати своїх людей чекати за клунею, спіймати куховарку та відшмагати її оголені стегна до крові, доки анжуйський шпигун-конюх не зізнається.

Ні. Росциль тепер уже розуміє. Її врода — причина, через яку герцог намагається видати її за когось іншого. То не пересічна врода — повії та прислужниці також деколи бувають вродливими, але ніхто не поспішає назвати їх леді чи одягнути в шати нареченої. Це неземна краса, яку дехто з двору Кривої Бороди називає смертоносною, отруйною, поцілованою відьмою. *«Лорде Варвеку, мій шляхетний герцогу, Крива Борода, ви певні, що вона не анжуйка? Кажуть, усі в Домі Анжу народжені з крові змієжинки Мелюзини»*.

Сірий Плащ, лорд Анжу, має дюжину дітей та вдвічі більше байстрюків, і, здається, вони завжди прослизують до двору Кривої Бороди, світловолосі й так само витончені, як мокрі лисиці. Її батько не посоромився б визнати, що мав анжуйську коханку, хоча, мабуть, Сірого Плаща обурило б звинувачення у тому, що його рід міг породити таке химерне створіння, як Росциль. Але герцог нічого не відповів, тож люди стали перешіптуватися.

«Білизна її волосся неприродна, як фільтроване місячне сьайво. А її шкіра — ви її бачили? — геть безколірна. Та вона безкровна, як та риба. А її очі — один погляд у них заведе смертного чоловіка в божевілля».

Один приїжджий аристократ почув ті плітки та відмовився дивитися їй в очі. Присутність Росциль за бенкетним

столом була такою ніяковою, що зруйнувала торговельний союз, а потім той самий аристократ (Пройдисвіт — так його називали) привіз цю історію із собою до Шастодену та змусив весь Блуа й Шартр відмовитися від подальших справ із Кривою Бородою та його двором підступних дівиць-фей. Тож Росциль убрали в гаптовану вуаль, сіточку й мереживо, щоб захистити чоловіків усього світу від її шалених очей.

Саме тоді її батько усвідомив, що, власне, добре було б мати свою історію, таку, яка б приборкала всі ці некервані й чималі страхи. *«Можливо, тебе прокляла відьма»*, — сказав він таким самим тоном, яким проголошував розподіл воєнної здобичі.

Це герцогове трактування, та тепер воно стало істиною, оскільки ніхто не виявив мудрості. Його нещасна, безневинна коханка стікає кров'ю на ліжку, де народила, на її руках — на диво тиха дитина, відьма прослизає крізь вікно, а тоді назад, зіткана з тіней, диму та тріскоту блискавки. *«Її сміх відлунював в усіх коридорах замку, а потім ще впродовж тижнів там тхнуло попелом!»*

Герцог переповідає це французьким аристократам, які зібралися, всім, хто міг почути плітки й лякався домовленостей та обмінів. Поки він говорить, деякі придворні Наонеду похмуро кивають: *«Так, так, тепер я теж таке пригадую»*.

Лише коли всі аристократи та придворні пішли й вона залишилася на самоті з батьком, Росциль, якій ще не виповнилося тринадцяти, наважується запитати: *«Чому відьма мене прокляла?»*.

Перед Кривою Бородою стоїть його улюблена шашкова дошка, чорно-білі квадратики якої потьмяніли від користування. Він розглядає шашки, поки говорить. Дамки — так називаються фігурки, тобто жінки.

«Відьмі не потрібне запрошення, — мовить він, — лише спосіб прослизнути крізь замкову щілину».

Ніхто достеменно не знає, яка з виду відьма (тож, урешті, всі знають, яка вона), та всі погоджуються, що це звучить саме як закляття, накладене відьмою: блискуче яблуко з прогнилою серцевиною. «Ваша донька буде найвродливішою дівцею, лорде Варвеку, але один-єдиний погляд у її очі доведе смертного чоловіка до божевілля». Росциль розуміє, що таке пояснення дає кращі перспективи, аніж його альтернатива: ліпше носити прокляття відьми, аніж самій бути нею; краще бути відьомським поріддям, аніж відьмою.

«Але...»

«Що, ти хіба Росциль Допитлива? — змахнув рукою Крива Борода. — А тепер іди і вважай, що тобі пощастило, що лиш Пройдисвіт трусився як осиний листок від погляду на тебе, а не той паризький імбецил, який не годен тримати своїх войовничих васалів на повідці».

Паризький імбецил пішов війною на половину інших герцогств, після чого його відлучили від церкви. Так Росциль дізналася, що будь-який чоловік може називатися Великим, навіть якщо єдине досягнення його життя — величезна кількість пролитої ним крові.

Батько вчить її облишити звичку ставити запитання, тому що на них можуть відповісти неправдиво. Навіть найдурніший конюх може переконливо збрехати, якщо йому загрожує шмагання. Правду шукають у шепоті, косих поглядах, посмикуванні щелеп і стиснутих кулаках. Навіщо брехати, якщо ніхто не слухає? І ніхто у дворі Кривої Бороди не підозрює, що Росциль уміє слухати й помічати, особливо коли вуаль приховує її очі.

Росциль Завуальна. Так її називають у Бретані й поза її межами. Це набагато приємніший опис, аніж той, на який

вона може сподіватися як дівчина, позначена відьмою. Але зараз вона не має на собі вуалі, не з Гавіс. Було виголошено, що жінки не божеволіють від її погляду, як чоловіки.

Тож одруження організовували з умовою, що Росциль прибуде однією каретою, у супроводі лише своєї служниці. Екіпажем керує жінка, яка невміло тримає віжки, адже її навчили правити кінями лише заради цієї конкретної мети. Навіть коні — сріблясто-білі кобили.

Росциль усвідомлює, що минуло багато часу, відколи Гавіс звернулася до неї, і служниця досі чекає на відповідь.

— Можеш написати й розповісти герцогові те, що задовольнить його найдужче, — каже вона.

Колись Росциль написала б листа власноруч і ходила б кімнатою, обмірковуючи, як найкраще передати всі деталі бажань тана, скарби, які він залишив без охорони і які, за її відчуттями, дозріли, щоб вона їх украла. «Ось так він розмовляє, коли вважає, що ніхто не чує. А ось де його погляд зупиняється, коли він думає, що ніхто не дивиться».

Але це був би лист для чоловіка, якого вже не існує. Крива Борода, який відіслав її, — чоловік, якого Росциль не знає. Та все-таки їй відомо, що задовольнить цього іншого чоловіка, адже це вдовольнить будь-якого. Герцог забажає знати, що його химерна проклята донька-байстрючка — слухняна кобилка й покірнa рабиня для насолоди. Вона розуміє, що це два фундаментальні аспекти особи дружини: розсунь ноги для лорда-чоловіка й виноси дитя, яке матиме змішану кров Альби та Бретані. Подружній союз є лиш тонко сплетеним тимчасовим зв'язком, але якщо Росциль упоратеться достатньо добре, то він триватиме аж до появи сина, який поєднає єдиного з горностаєм.

Єдиноріг — горда емблема шотландців, усі їхні жорстокі клани врешті неохоче об'єдналися під одним стягом.